

Študijski krožek

SREČNO
RUDNIK
SITARJEVEC
LITIJA

Po poteh rudarjev

Naslov: Po poteh rudarjev

Izdal: Javni zavod za kulturo, mladino in šport Litija

Fotografije: wikipedia.org,
visitlitija.si, rudniksitarjevec.si, 24ur.com

Oblikovanje: člani študijskega krožka

Naklada: 50 izvodov

Avtorji: člani študijskega krožka

Litija, september 2025

www.zkms-litija.si

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

ZKMS

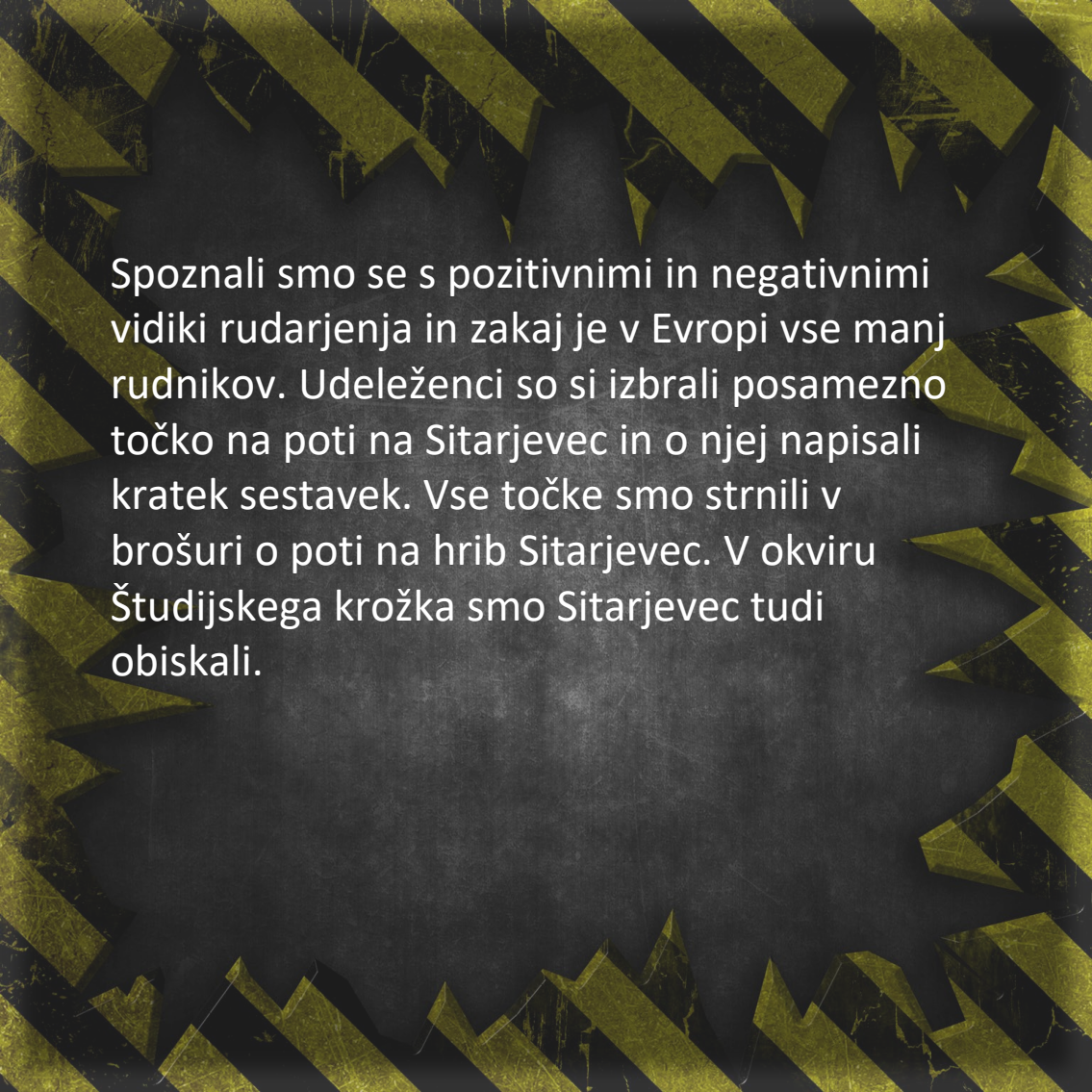
ZAVOD ZA
KULTURO
MLADINO IN
ŠPORT LITIJA

Zato ker mislimo širše.

PO POTEH RUDARJEV

Priljubljen pohodniški hrib Sitarjevec nad Litijo v svoji notranjosti skriva opuščen rudnik Sitarjevec.

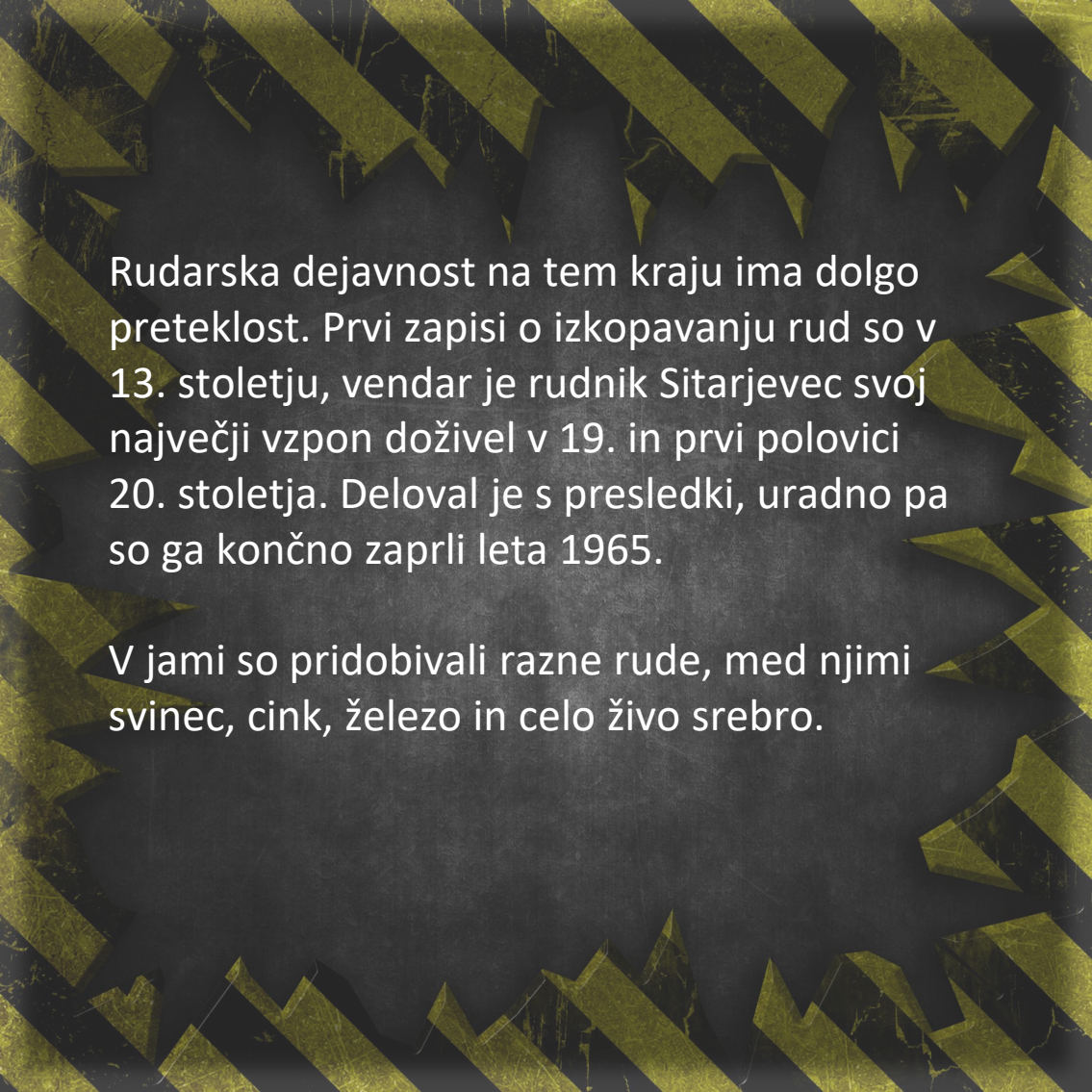
V okviru študijskega krožka smo spoznali kje je rudnik bil, koliko časa je deloval, katere rude so izkoriščali in s kakšnimi težavami so se soočali. Spoznali smo poti po hribu Sitarjevec, ki so jih uporabljali rudarji 100 in več let nazaj, v čem se rudnik Sitarjevec razlikuje od ostalih rudnikov in katere naravne posebnosti skriva rudnik ter iz katerih kamnin je hrib sestavljen.

Spoznali smo se s pozitivnimi in negativnimi vidiki rudarjenja in zakaj je v Evropi vse manj rudnikov. Udeleženci so si izbrali posamezno točko na poti na Sitarjevec in o njej napisali kratek sestavek. Vse točke smo strnili v brošuri o poti na hrib Sitarjevec. V okviru Študijskega krožka smo Sitarjevec tudi obiskali.

Kje se nahaja rudnik Sitarjevec in koliko časa je deloval?

Rudnik Sitarjevec leži na pobočju istoimenskega hriba nad mestom Litija, ob levem bregu reke Save. Vhod v rudnik je zdaj zaprt in ga je mogoče obiskati z vodenimi ogledi, od središča Litije je oddaljen le nekaj minut hoje.

Rudarska dejavnost na tem kraju ima dolgo preteklost. Prvi zapisi o izkopavanju rud so v 13. stoletju, vendar je rudnik Sitarjevec svoj največji vzpon doživel v 19. in prvi polovici 20. stoletja. Deloval je s presledki, uradno pa so ga končno zaprli leta 1965.

V jami so pridobivali razne rude, med njimi svinec, cink, železo in celo živo srebro.

[Vir: <https://rudniksitarjevec.si/obisci-rudnik/glavni-rov/>, 2025]

Zakaj je rudnik Sitarjevec pomemben iz vidika naravne dediščine?

Razdelili smo jih na naravne dediščine in tehniške dediščine. Tako je izjemen v svoji zgodovini **geologije, mineralogije in tudi geomorfologiji** ter na drugi strani iz vidika **razvoja rudarske tehnike, predelave in obdelave rudnin, ki je posledično vplival na** na urbanizem mesta litije, razvoj industrije in tudi zdravje ljudi.

Danes je rudnik Sitarjevec **registrirana tehniška dediščina**, ki deluje kot muzej v naravi in podzemni interpretacijski center.

Gospodarski razvoj

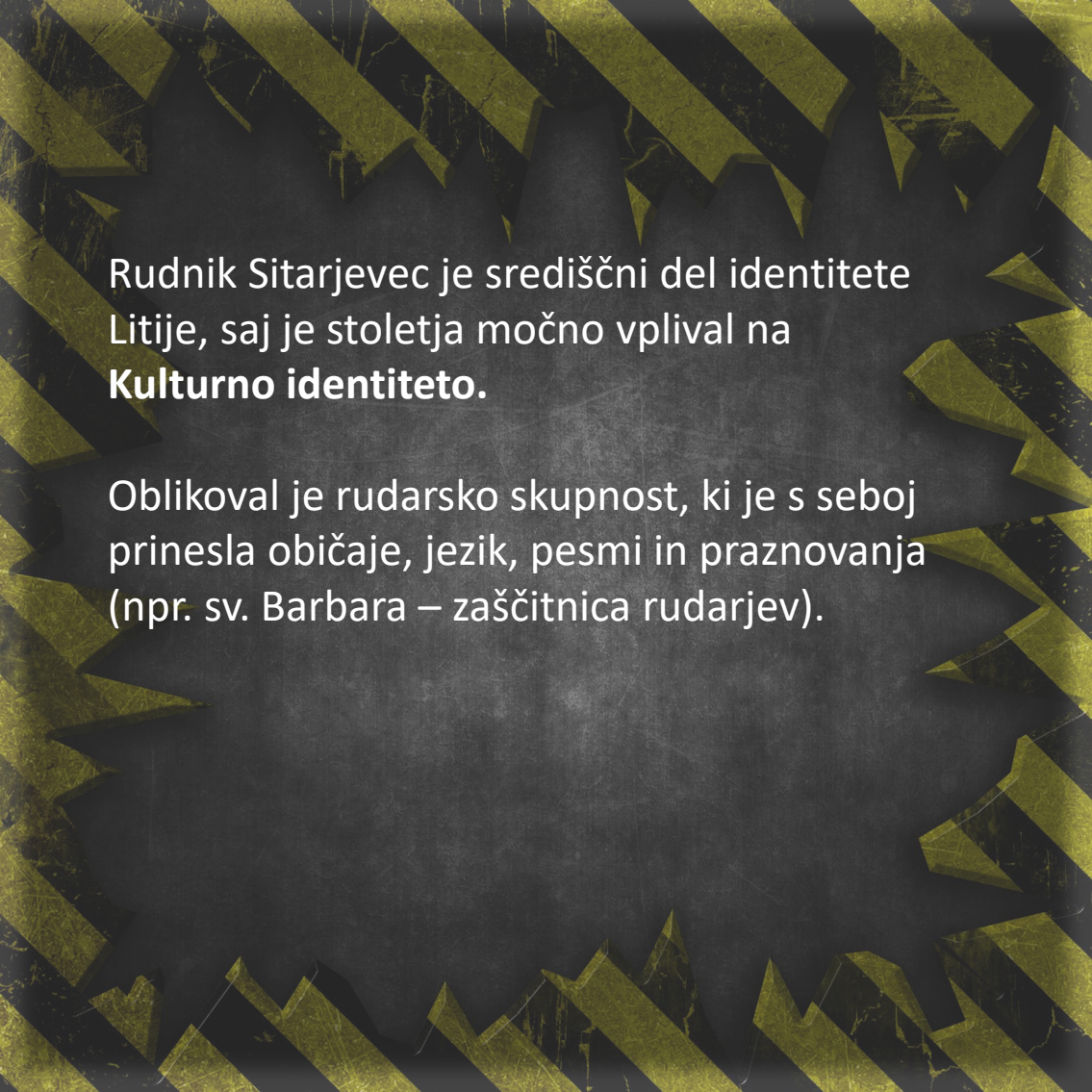
Rudnik Sitarjevec je bil glavni vir zaposlitve v Litiji že od 16. stoletja naprej.

Razvoj rudarske industrije je povzročil vzpostavitev spremljevalnih dejavnosti: topilnice rude, prevoznništvo (vozovi, kasneje železnica), obrti (kovinarji, kovači), skladišča in delavnice.

Mesto Litija je postalo gospodarsko središče v regiji zlasti v 19. stoletju.

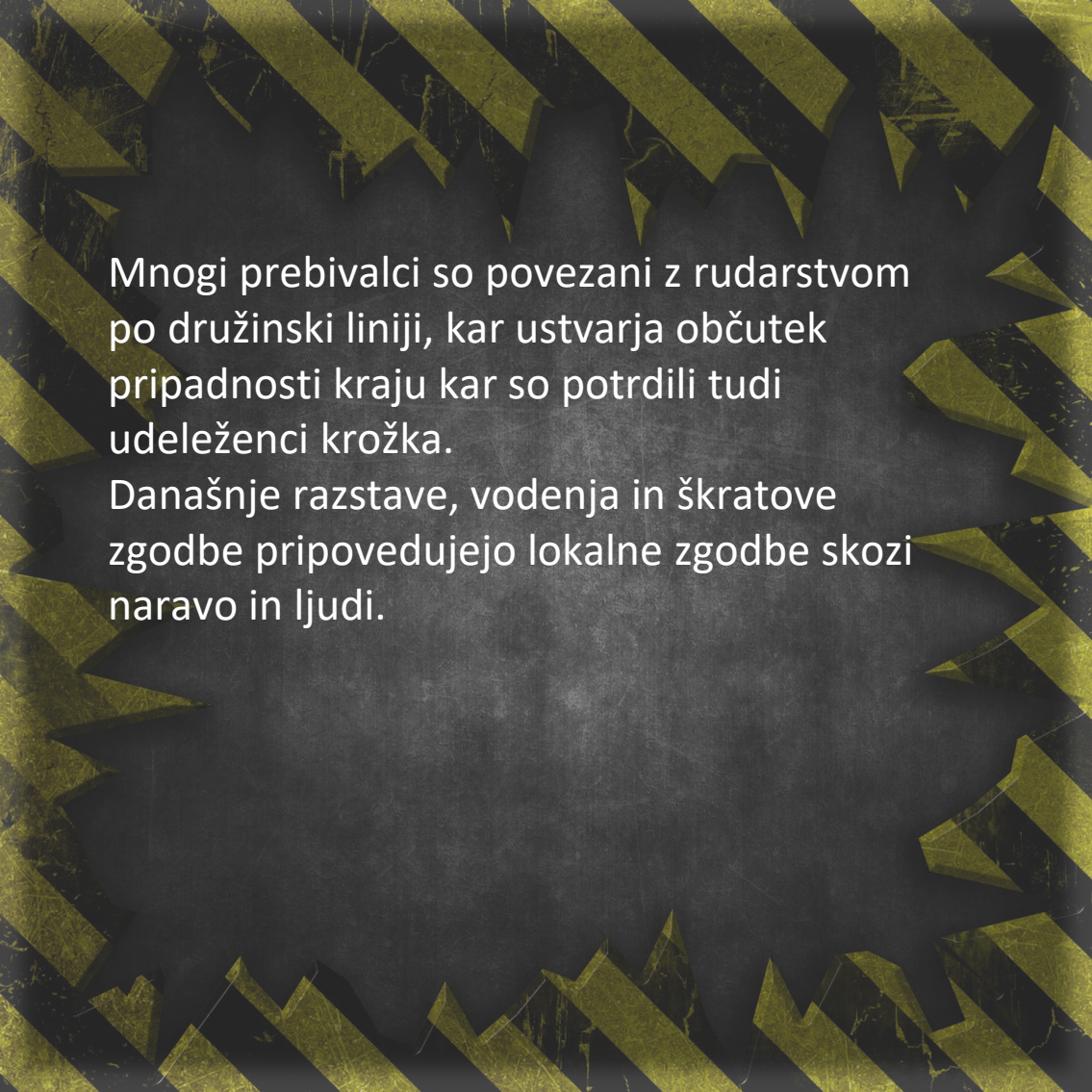

[Vir: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/rudnik-kjer-rastejo-najhitrejsi-kapniki.html>]

Rudnik Sitarjevec je središčni del identitete
Litije, saj je stoletja močno vplival na
Kulturno identiteto.

Oblikoval je rudarsko skupnost, ki je s seboj
prinesla običaje, jezik, pesmi in praznovanja
(npr. sv. Barbara – zaščitnica rudarjev).

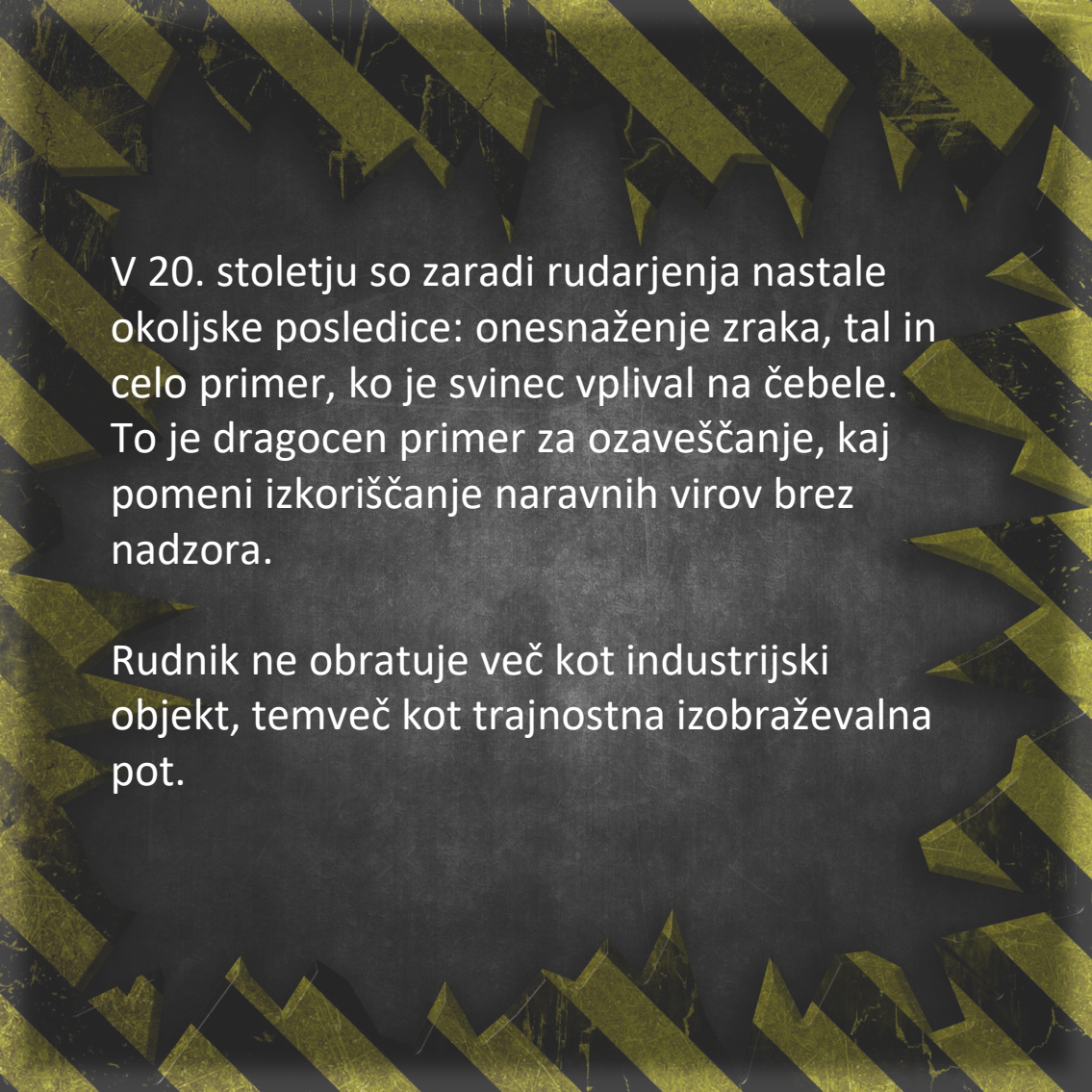
Mnogi prebivalci so povezani z rudarstvom po družinski liniji, kar ustvarja občutek pripadnosti kraju kar so potrdili tudi udeleženci krožka.

Današnje razstave, vodenja in škratove zgodbe pripovedujejo lokalne zgodbe skozi naravo in ljudi.

Litija je zrasla iz delavskega mesta okoli rudnika. Industrija, promet, urbanizem in socialna struktura izvirajo iz tega obdobja. Spoznanje, da je narava oblikovala človeka, in obratno in da je človek preoblikoval pokrajino – je ključ za razumevanje kraja.

EKOLOŠKA OZAVEŠČENOST IN TRAJNOST

Današnji ogled rudnika Sitarjevec ni le zgodovinski ali turistični je poziv k odgovornemu odnosu do narave: Ekološke lekcije rudarske preteklosti.

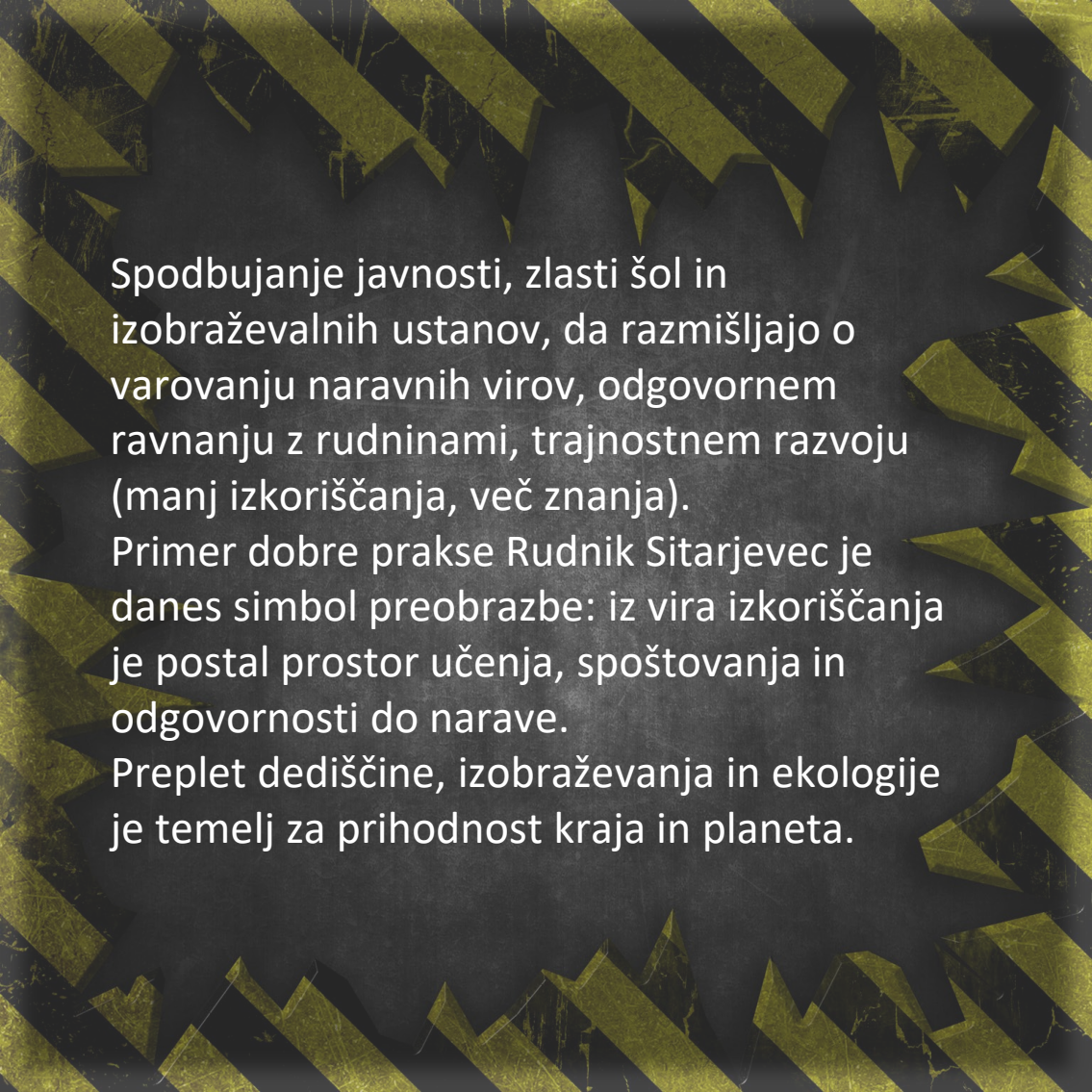

V 20. stoletju so zaradi rudarjenja nastale
okoljske posledice: onesnaženje zraka, tal in
celo primer, ko je svinec vplival na čebele.
To je dragocen primer za ozaveščanje, kaj
pomeni izkoriščanje naravnih virov brez
nadzora.

Rudnik ne obratuje več kot industrijski
objekt, temveč kot trajnostna izobraževalna
pot.

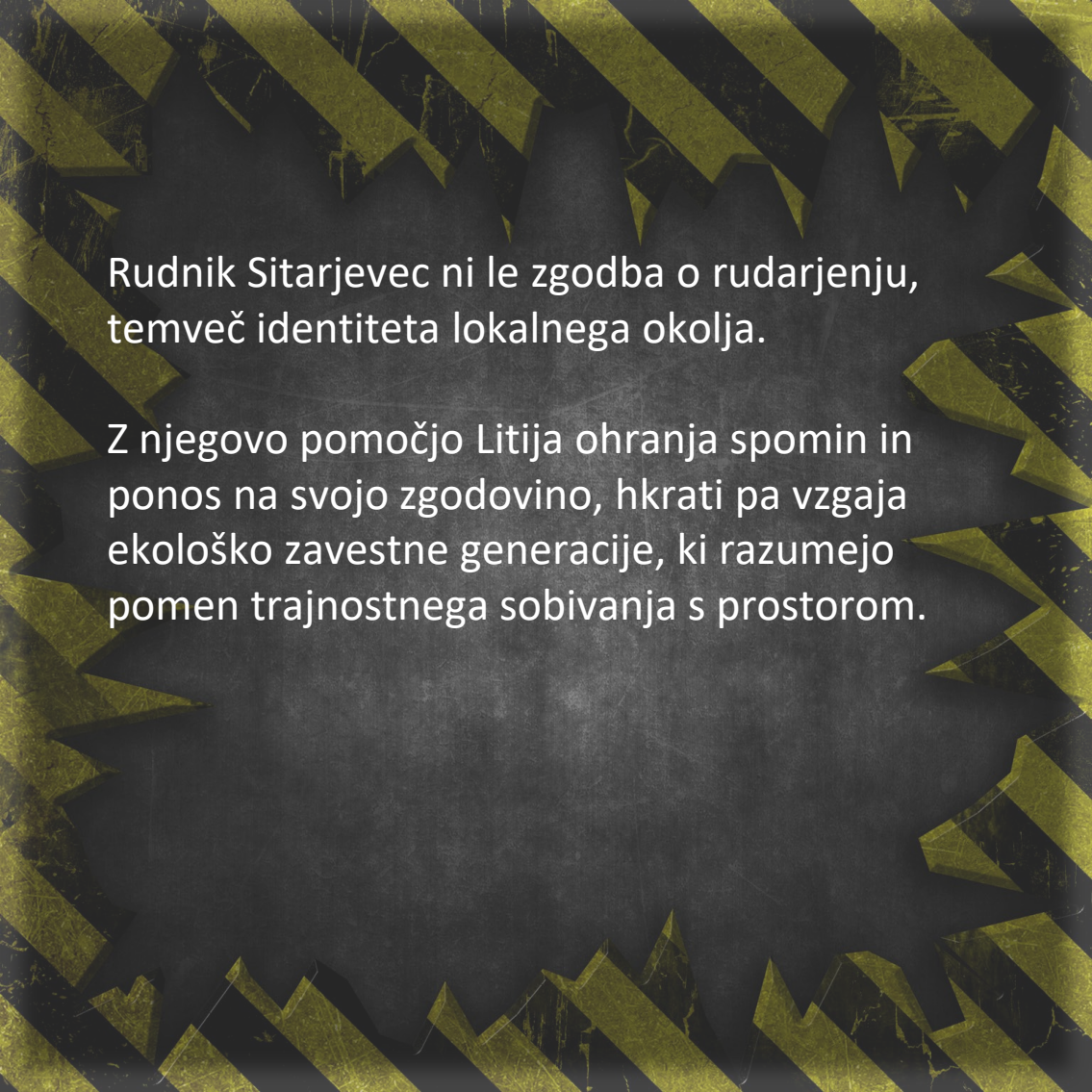
[Vir: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/rudnik-kjer-rastejo-najhitrejsi-kapniki.html>]

Spodbujanje javnosti, zlasti šol in izobraževalnih ustanov, da razmišljajo o varovanju naravnih virov, odgovornem ravnanju z rudninami, trajnostnem razvoju (manj izkoriščanja, več znanja).

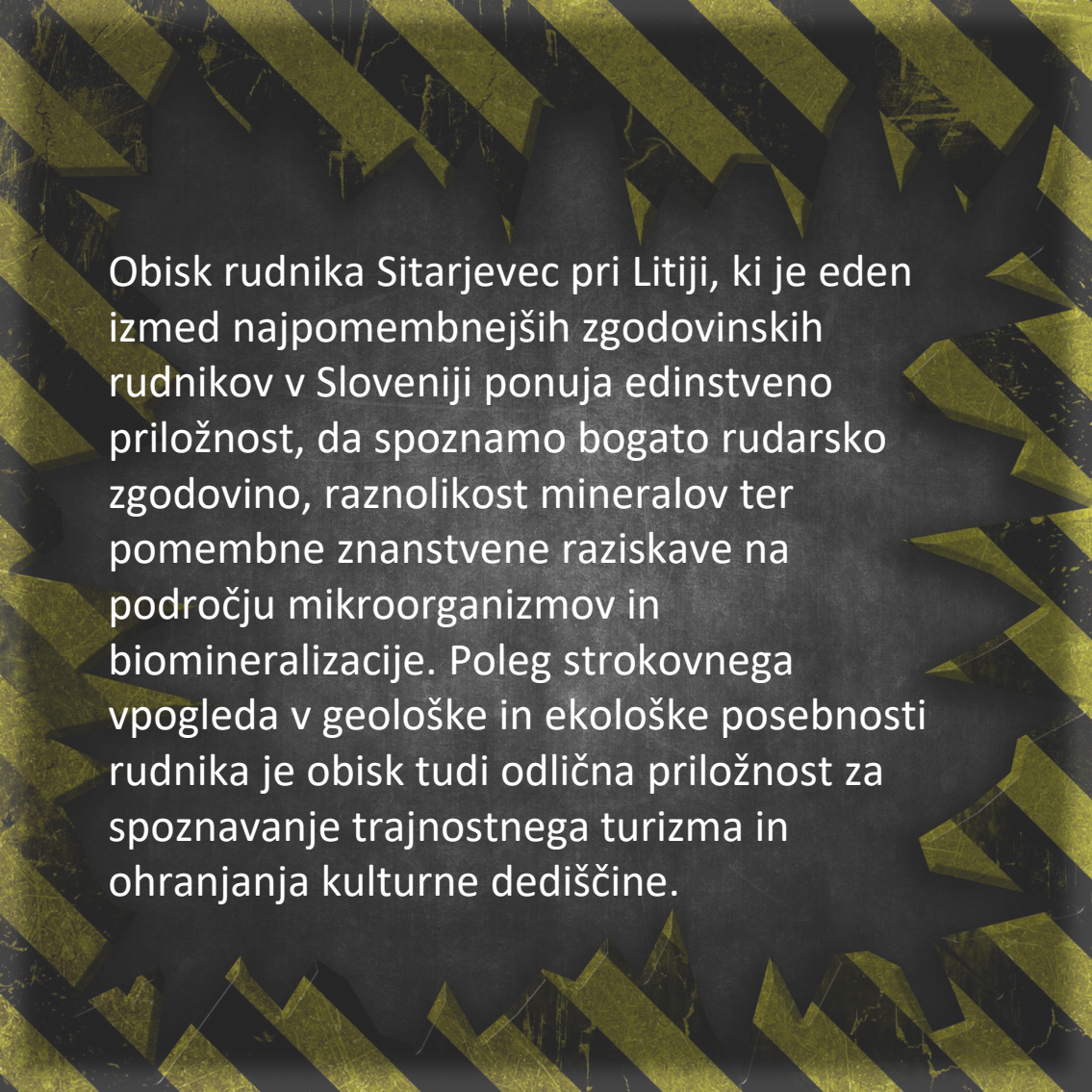
Primer dobre prakse Rudnik Sitarjevec je danes simbol preobrazbe: iz vira izkoriščanja je postal prostor učenja, spoštovanja in odgovornosti do narave.

Preplet dediščine, izobraževanja in ekologije je temelj za prihodnost kraja in planeta.

Rudnik Sitarjevec ni le zgodba o rudarjenju,
temveč identiteta lokalnega okolja.

Z njegovo pomočjo Litija ohranja spomin in
ponos na svojo zgodovino, hkrati pa vzgaja
ekološko zavestne generacije, ki razumejo
pomen trajnostnega sobivanja s prostorom.

Obisk rudnika Sitarjevec pri Litiji, ki je eden izmed najpomembnejših zgodovinskih rudnikov v Sloveniji ponuja edinstveno priložnost, da spoznamo bogato rudarsko zgodovino, raznolikost mineralov ter pomembne znanstvene raziskave na področju mikroorganizmov in biomineralizacije. Poleg strokovnega vpogleda v geološke in ekološke posebnosti rudnika je obisk tudi odlična priložnost za spoznavanje trajnostnega turizma in ohranjanja kulturne dediščine.

Viri:

1. Rudnik Sitarjevec, 2025. Edinstven vpogled v raznolikost geološke dediščine. Elektronski vir: <https://rudniksitarjevec.si/>
2. Rudnik Sitarjevec Litija, 2017. Elektronski vir: <https://www.litija.si/post/111990>
3. Visit Litija, 2025. Doživite bogastvo mineralov in zgodbe rudarjev. Elektronski vir: <https://visitlitija.si/razisci/zanimivosti/rudnik-sitarjevec/>
4. Wikipedia, 2025. Občina Litija. Elektronski vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dina_Litija
5. Zon.si, 2017. Rudnik ponovno odpirajo. Elektronski vir: <https://zon.si/rudnik-ponovno-odpirajo/>

NETOPIRJI V RUDNIKU SITARJEVEČ

Prva izstava

Netopirji so ena izmed najbolj priljubljenih vrst živali, ki jih najdemo v Sloveniji. V rudniku Sitarjevec so jih našli že leta 1980. V izstavi so predstavili različne vrste netopirjev, ki so bili najdeni v rudniku. V izstavi so tudi predstavili, kako netopirji živijo in se razmnožujejo. V izstavi so tudi predstavili, kako netopirji so se prilagodili življenju v rudniku. V izstavi so tudi predstavili, kako netopirji so se prilagodili življenju v rudniku.

